

ธรรมานุศาสตร์

เพื่อให้ความรู้ด้านพระพุทธศาสนาและส่งเสริมให้กำลังพล ทอ. มีคุณธรรมและจริยธรรมในการปฏิบัติราชการ

ธรรมที่เป็นหัวใจพระพุทธศาสนา

วันมาฆบูชาเป็นวันสำคัญทางพระศาสนา เพราะเป็นวันรำลึกถึงเหตุการณ์สำคัญที่เรียกกันว่า จาตุรงคสันนิบาต ซึ่งเกิดขึ้น ณ กรุงราชคฤห์ ภายหลังจากสมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าตรัสรู้อนุตรสัมมาสัมโพธิญาณได้ ๔ เดือน คำว่า จาตุรงคสันนิบาต หมายถึงการประชุมพร้อมด้วยองค์ประกอบสี่ประการ ดังต่อไปนี้

ประการที่ ๑ พระภิกษุสงฆ์ ๑,๒๕๐ รูป มาประชุมพร้อมกัน ณ วัดเวฬุวัน กรุงราชคฤห์ อันเป็นที่ประทับของสมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าในขณะนั้น โดยมีได้นัดหมาย

ประการที่ ๒ พระภิกษุสงฆ์ทั้งหมดล้วนเป็นเอหิภิกขุอุปสัมปทา คือเป็นผู้ที่พระพุทธองค์ทรงประทานการบรรพชาอุปสมบทให้ทั้งสิ้น

ประการที่ ๓ พระภิกษุสงฆ์เหล่านั้นล้วนแต่เป็นผู้ได้อภิญญา ๖ ซึ่งเป็นคุณวิเศษสูงสุดของพุทธสาวกในพระพุทธศาสนา

ประการที่ ๔ เป็นวันที่พระจันทร์เต็มดวงเสวยมาฆฤกษ์ คือตรงกับวันเพ็ญเดือน ๓

โอวาทปาฏิโมกข์ เป็นหลักคำสอนที่เป็นหัวใจของพระพุทธศาสนา ได้กล่าวถึง จุดหมาย หลักการ และวิธีการของพระพุทธศาสนาไว้อย่างครบถ้วน

๑. จุดหมายของพระพุทธศาสนา คือ พระนิพพาน (นิพพานํ ปรมํ วทนฺติ พุทธา)

๒. หลักการของพระพุทธศาสนา คือ ต้องมีความอดทน ในการฝึกตนเอง เพื่อบรรลุจุดหมาย (ขนฺติ ปรมํ ตโป ตีติกฺขา) ต้องประกอบด้วย

ก. ไม่ทำความชั่วโดยประการทั้งปวง ทั้งทางกาย วาจา และทางใจ (สพฺพปาปสฺส อกรณิ)

ข. ทำความดีทั้งทางกาย วาจา และใจ (กุสลสฺสุปฺสมปทา) การไม่ทำความชั่วนั้น จะเรียกว่าเป็นคนดียังไม่ได้ การเป็นคนดี จะต้องทำความดี ทั้งทางกาย วาจา ใจ มิฉะนั้นแล้ว คนปัญญาอ่อน คนเป็นอัมพาต เป็นต้น ก็จะเป็นคนดีไปหมด

ค. การชำระจิตใจให้สะอาด ผ่องใส สงบ (สจิตฺตปริโยทปนํ)

๓. วิธีการที่จะบรรลุจุดหมาย คือ ต้องฝึกอบรมตนแบบต่อเนื่อง ให้เกิดมรรคสามัคคี คือ อริยมรรคมีองค์ ๘ รวมพลังกัน เหมือนเชือก ๘ เกลียว หรือให้มี ศีล สมาธิ และปัญญา รวมพลังกัน

เหมือนเชือก ๓ เกลียว พัฒนากาย วาจา ใจ ให้พุทฺดี ทำดี คิดดี ไม่ตกอยู่ในอำนาจแห่งกิเลส คือ โลภะ โทสะ โมหะ และไม่ตกอยู่ในอำนาจแห่งกิเลส ตัณหา เป็นต้น โดยอาศัยวิธีการ ดังต่อไปนี้

- ก. ฝึกวาจา ระวังเสมอ มิให้กล่าวคำเท็จ คำหยาบ คำส่อเสียด คำเพ้อเจ้อ (อนุปวาโท)
- ข. ฝึกกาย ระวังเสมอมิให้มีการฆ่า ทำลายชีวิต ตลอดจนจนถึงการเบียดเบียนทางกาย (อนุปฆาโต)
- ค. ละเว้นข้อที่พระพุทธเจ้าได้ตรัสห้ามไว้ และทำตามข้อที่พระพุทธองค์อนุญาต (ปาฏิโมกฺข เจ สัวโร)
- ง. รู้จักประมาณในการบริโภค อาหาร ตลอดจน รู้จักประมาณในการใช้สอยปัจจัย ๔ (มตฺตญฺญตา จ ภาตฺตสฺสมี)
- จ. ฝึกตนอย่างจริงจัง ในที่ที่สงัดจากสิ่งรบกวน (ปนฺตนฺ จ สยนาสนํ)
- ฉ. ภาวนาอยู่เสมอ คือ พัฒนาค้นหาให้พ้นจากอำนาจของกิเลสตัณหา การภาวนา หมายถึง การใช้ทั้งสมาธิ และวิปัสสนา แก้ปัญหา หรือจัดการกับกิเลส (อิธิจิตฺเต จ อาโยโค) เป็นการตรวจสอบตัวเองอยู่เสมอ มิให้จิตใจเศร้าหมอง ให้จิตใจผ่องใสอยู่เสมอ (สจิตฺตปริโยทปนํ)

จุดหมาย หลักการ และวิธีการ ที่พระพุทธเจ้าได้ประกาศไว้ จะเป็นไปด้วยดีและบรรลุวัตถุประสงค์ที่พระพุทธเจ้าทรงมุ่งหมายไว้นั้น พระองค์ได้ย้ำเตือนไว้ว่า จะต้องปฏิบัติตนให้เป็นอย่างบรรพชิต และเป็นอย่างสมณะ คือ เว้นจากความชั่วทุกประการ และเป็นผู้ปฏิบัติตัวเป็นแบบอย่าง เพื่อระงับบาปอกุศล ได้แก่ ผู้ปฏิบัติธรรม เพื่อเป็นอริยบุคคล ทั้งไม่เบียดเบียนและไม่ก่อให้เกิดความเดือดร้อนแก่คนที่ประพฤติดี ปฏิบัติชอบทั้งหลาย (น หิ ปพฺพชิตํ ปฺรฺูปฆาตี สมฺโน โหติ ปรี วิหฺรฺยูณฺโต)

เนื่องในวันมาฆบูชา ถ้าพุทธศาสนิกชนชาวไทยพร้อมใจกันถวายปฏิบัติบูชาแด่องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าด้วยการน้อมนำคำสอนในโอวาทปาฏิโมกข์ โดยเฉพาะเรื่องชั้นศีลธรรม และการไม่ทำร้าย (อนุปวาโท) การไม่ทำร้าย (อนุปฆาโต) มาเป็นหลักปฏิบัติในการดำรงชีวิตประจำวัน สังคมไทยก็จะเป็นสังคมแห่งสันติ และปกติสุข

เอกสารประกอบบทความ :

โอวาทปาฏิโมกข์กถา พระพรหมบัณฑิต (ประยูร ธมฺมจิตฺโต) วัดประยูรวงศาวาสวรวิหาร

จัดทำโดย : กองอนุศาสนาจารย์ กรมยุทธศึกษาทหารอากาศ
คณอก.จัดกิจกรรมส่งเสริมให้กำลังพลของ ทอ.มีคุณธรรมและจริยธรรมในการปฏิบัติราชการ